

СВОБОДА

LIBERTY

Часопись для руского народа в Америці і орган „Руского Народного Союзу“.

Рік XV. Нью Йорк, Четвер, 4-го Липня 1907. Число 27.

Vol. XV. New York, N. Y. Thursday, July 4, 1907. No. 27.

С. С. Ортинський,
гр. кат. єпископ для Америки.

Від Головного Уряду Р. Н. Союзу в Америці.

Розмет за місяць Червень 1907.

За померших членів, їх жінок і за случаї каліцтва:

Від. 48. Михайл Газван, умер 26. Авг. 1906.....	\$1000.00
Від. 92. Петро Скрут, умер 14. Мая 1907.....	\$1000.00
Від. 9. Михайл Ковач, умер 15. Мая 1907.....	\$1000.00
Від. 61. Михайл Попович, 1. Юніа 1907.....	\$1000.00
Від. 139. Орест Бурка, 7. Юніа 1907.....	\$1000.00
Від. 1. Катерина Глова, жена Івана, 9. Мая.....	\$1000.00
Від. 132. Анна Вірчак, жена Івана, 8. Апр. 1907...	\$1000.00
Від. 123. Григорій Мрикало, утратив ногу.....	\$200.00
Від. 58. Гаврило Піж, зійшов з ума.....	\$150.00

Разом..... \$6150.00

Платня головних урядників за Юніа.....	\$155.00
Адміністрація Союзу за Юніа.....	\$79.43
Решта за 15.000 грамот.....	\$390.00
Бонди гол. урядників.....	\$52.00

Весь розхід виносить..... \$6.826.43

Розмет платить 7629 членів на ціле посмертне (кождий по 86 центів) і 749 членів на пів посмертного (кождий по 43 цнт.).

Крім того кождий член платить за орган „Союзу“ по 10 цент. на Фонд резервовий по 2 центи, на Фонд Народний по 1 центі, на Фонд Бідних по 1 центі.

Разом платить: член на ціле посмертне \$1.00 а на половину посмертного 57 центів.

Е. Курчів, председатель. С. Ядловский, секретар.
А. Шаршонь, касієр.

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАР.

Липень.	
4 Ч. Юліана еп.	
5 П. Евсевія, Юліана	
6 С. Агриппіна м.	
7 Н. 2 Рожд. І. Х.	
8 П. Февроній м.	
9 В. Давида преп.	
10 С. Самсона	

— „Діло“ доносить: Єпископ Сотер Ортинський, виїхав в товаристві о. Ник. Канюшак, б. священика еп. пражської а тепер монаха Василіянина в Галичину до Ужгорода і Пряшєва, щоб личо познакомити ся з обома угро-руськими єпископами і обговорити справи тих угорсько-руських священиків, які пробувають тепер в півн.

єпископ Ортинський не рушив. Апоній також се, що малярські патріоти боять ся дуже, щоб єпископ Ортинський не рушив в Америці гр. кат. Малярів, як тепер називає шовіністичне правительство угорських Русинів. Еп. Ортинський заявив на те, що національні справи не входять в обсяг його єпископської діяльності. Його єдиним бажанєм є боронити гр. к. емігрантів з Австро-Угорщини, щоб не переходили на православ'я або протестантизм, а мову уважає лише за средство до досягнення сеї цілі; тому з Малярами буде старати ся говорити по малярськи, а з Русинами по руськи. Ся заява єпископа Ортинського вдовольнила міністра гр. Апонія і він приобіцяв єпископови поперте австро-угорської амбасаді в Вашингтоні. З Будапешту виїхав еп. Ортинський до Риму, де дотепер ще пробуває.

— 3 цілої західної Канади надходять звістки про прекрасний стан засівів. Пшениця росте скоро по густих дощах в першій половині червня. Температура тепер досить висока. Термометр Реоміра показує 95 степенів в тіні. (К. Фар.)

— Корабельні компанії: „German Lloyd“, „Hamburg American“ заявили, що не будуть поціраті еміграції до полудневих стейтів так довго, аж тамтешні фабриканти не научать ся обходити по людски з робітниками. Імігранти, які удавали ся на полудне вертали до краю, або у північні стейти жалуючи ся на неможливі відносини праці і нешкандальне обходжене ся з ними через фабрикантів.

— В Злучених Державах є 84.000 почтових стацій, з яких однак ледви 38.000 має право видавати грошові перекази (money orders). Федеральний почмайстер Меуєр постановив надати право пересилання грошей бога то стаціям, які до тепер не мали сього права та оповістив, що в недозві вийдуть в обіг так звані „почтові ноти“ почавши від дуже дрібних сум до 2.50 або 5.00 дол., які можна буде купувати на почті без подавання свого назвиска. Такі ноти існують вже тепер в Канаді і показали ся надзвичайно практичними.

— В Філадельфії, Па. перед пару днями утік польський банкір Б. М. Бояновский забравши зі собою кількадесят тисяч дол., котрі мав переслати до старого краю. Його клієнтами були переважно Русини і Поляки.

— В фабриці пороку в Вільямспорт, Па. наступила експлозія в відділі, де вироблювано желатину. Ціла будівля розсипала ся в порошок, П'яток робітників згинув.

— В Нью-Йорку дня 25-го червня с. р. застрайкували замігачі улиць щоб сам способом запротестувати проти видалення двох своїх товаришів зі служби. Крім того жадають, щоб через цілий рік замігачам улиць однаково плачено та щоб вони мали постійну роботу.

В наслідок сього страйку на улицах Нью-Йорку, а особливо його східній часті нагромади-

ли ся цілі гори сміття і всіляких відпадків, які гниючи при великій спеці занецишують в неможливий спосіб воздух. Накопи-б сей стан мав потрєвати еше з кілька днів, то зовсім певно готова вибухнути зараза.

— В містечку Вилвил, Огайо вийшло в жите право, наказуюче на території міста продавати алкогольничі напійки. В сей спосіб вздовж ріки Огайо утворило ся пасмо довге і широке на 34 миль, на яким не мож дістати ні краплі алкогольних напоїв.

— По над містом Медисон, Лодж, перейшла дня 24-го червня с. р. велика буря, яка знищила около 25 домів при чім багато осіб покалічено а одну стару жінку вбито.

— Дня 29-го червня с. р. в Шікаго в ліярнях „Illinois Steel Co.“ попарило в страшний спосіб п'ятьох робітників. Около 40 осіб окружало піч, в якій було тои стопленої стали, коли раптом мур пропук ся і п'ять з них в страшний спосіб впливакча маса попарила.

— В сім році виплачено в Злучених Державах 139 мільонів доларів платні жовірам.

— Бунти властителей винниць і бунт військ у Франції помогли. Уряд всіми силами старає ся перевести уставу, яка заборонює купцям робити вино в пивницях.

— Саранча у Львові. В суботу дня 15-го червня с. р. около год. 3 по полудни перелетіли понад личацьким кладовищем у Львові рої саранчі, що надлетіли з полудня. З саранчею летіли якісь незнамі мотилі і комарі, а поза нею багато птахів, що ловили саранчу, в леті. Рої саранчі перелітаючи понад Львовом не були великі. Та саранча прилетіла до Галичини мабуть з Угорщини, де вона спала на поля великими масами і наробила величезної шкоди.

— Сенкевич перед судом. Славний брехун і талановитий клеветник нашої світлії бувальщини за героя Богдана Хмельницького відповідати ме перед судом за оклеветане української львівської академічної молодіж. Відповідаючи Б. Березонові на його статтю в обороні Українців перед неволю Ляхів, сей вшехпольський письменник бризнув на академічну молодіж отруєну брехні і в своїй запалі назвав наших голодуючих студентів „бандою“ яка будімо голодувала а в дійсности сенкетувала. Такої наруги не могла молодіж Сенкевича дарувати і постановила заціпати його перед віденський суд за обиду чести.

— Перед урядовою комісією, котра слідить тепер відносини робітничі в зах. Канаді майнерські робітники з Canmore Alta вислали своїх відпоручників до сеї комісії, жадаючи від компанії 3 дол. денної платні через цілий рік. Доси було так, що майнери зарабляли більше, однак робота не була сталою. Тому майнери просять комісію ухвалити закон, котрий би запер-

нив робітникам роботу через цілий рік. (К. Фар.)

— Мільонова крадіж на російських залізницях. З Москви доносять: Слідча комісія, вислана до розслідування рахунків забайкальської залізниці, викрила, що в часі двох років вкрали там шість мільонів рублів. В рахунках залізниці знайдено надзвичайні позиції, пр. справлене тисячі деревляних лопат до відгортання снігу стояло 50.000 рублів, т. є. по 500 рублів одна лопата... Разом деревляні лопати сеї залізниці коштують 270.000 рублів. Богато видатків є просто відуманих. Члени комісії пересвідчені, що при дальших дослідках сума вкрадених шістьох мільонів рублів значно зростає. Арештовано поверх сто урядників залізничної управи.

— Підступне увільнене з тюрми. Як доносить „Dziennik kijowski“, до управи тюрми в Луцьку надійшла телеграма, щоб випустити на волю шістьох політичних арештованих. Визнів випущено, але зараз на другий день прийшов наказ, щоб заслати їх до архангельської губернії. Показало ся, що попередна телеграма була фальшива. Стали глядати за вітканями, але по них всякий слід пропав.

— Панцирні вагони в Росії. Від 15. с. м. на варшавсько-петербурзькій залізниці стануть курсувати панцирені почтові амбулянси. Сі вагони спроваджене з заграниці. Зроблено з ними проби, які вказали, що карабінові кулі не перебивають їх стіни.

— Дня 15 с. м. Вінніпег приймає з великою парадною японського принца Фушіму, котрий повертає тепер до Японії через Канаду зі своєї подорожж по Англії. (К. Фар.)

— Кацапи по галицьких виборах потішають ся як можуть. Якійсь дурноватий господин з пид Самбора пише до „Галичанина“ ось що: „Вы (посли) поодинокі ровняєтесь каждый трем послам ізъ противного табора, значить 15, а всь пять совокупно (разом) остальнымъ 7 посламъ украинно-радикаламъ. Вотъ и есть ровновсть (рівновага)“. От і є глупота бездонна — скажемо від себе. Тай годі.

— Жінки бють. В селі на Україні Шотівці на сільському сході, одногодосно було ухвалено послати наказ в Державну Думу. Після того, як зложили текст наказу і ухвалили дати вітоти для відслання в Державну Думу. Але віт з писаром, „доглянув“ в наказі „бунт“, тому післали наказ до земського начальника, повідомивши його прізвизца п'яти осіб, які наче-то „бунтували“ селян, примушуючи їх згодити ся на послання наказу. На другий день, після сходу, в Шотівку наїхали жандарми з двома земськими начальниками. Почали ся звичайні ревізії, та жандармські етзекції. Чотирьох селян, про яких повідомлено земського начальника, арештовано, а п'ятого не могли розшукати. Арештованих гнали до міста пішки, не дивлячись на те, що просили дати їм

підводу. В місті їх усіх посаджено в тюрму. Жінки арештованих селян, обурені на донощиків, зробили в селі розгром, схопили писаря за чуба, виволокли його на двір і добре побили. Те саме хотіли зробити й з вітом, але він задалегідь сховав ся.

— Польска, одинока часопись в Канаді виходяча в Вінніпегу „Канадискє Ехо“ перестала виходити.

— Аграрний рух в Кременчуцькому повіті (рос. Україна) розростає ся все дужче та дужче. Вибухнули розрухи в Мануплівці, Обознівці та Кочацькому. У графині Ордівської спадено будівлі з хлібом, у графині Капніст вирубано гарний фруктовий сад; в багатьох місцях селяне самовольно рубаютъ ліс та косять сіно. У всі місця післано салдатів.

— Єлисавет (Росія). Священік в с. Мигей, як служив молебні в церкві з приводу змови в Царському Селі, обізвав поступових депутатів Державної Думи „революціонерами, жидами й організаторами змови на життя царя“. Селяне обурились од цього „слова“ й вийшли з церкви. Священік загрожував їм за це протоколом, та вони на його не звернули ніякої уваги. („Рада“.)

— Черкаси (Рос. Україна). В селі Точаївці почались аграрні розрухи; туди виїхали старожники.

— Городище (Рос. Україна). В Буртах почав ся селянський рух; на місце пілано інгушів. („Рада“.)

— Чернігівщини. Аграрний рух росте. В повітах організують ся страйкові комітети. Селяне скрізь відмовляють ся робити контракти з поміщиками, згоджують ся робити тільки поденно. В Глухівському та конотопському повітах страшенні підпали. (Русь.)

— Між селянами с. Захарівки, херсонського повіту, (Росія) та стражниками, через арештування одного захарівця за спаш економічного сінокоосу, дійшло до збройної бійки. Покалічено кількох селян, деяких на смерть. Поранено стайногого. Двох арештованих одбито. (Рада.)

— Єлисавет (Росія). Підпали в повіті не зменшають ся. В останні дні було аж кілька пожеж, між иншим в маєтках херсонського губернатора Малаєва й власника землі Івадова. В Івадова пропало сила хліба, погоріли всякі будівлі й сільсько-хазайське знарядя. (Рада.)

— Єпископ Stubbs з Англії не відгосити при нагоді відкриття мирової конференції в Гадзі бесіду. Він однак відмовив; кажучи, що годі йому говорити на конференції, який почав дав пар, що з одного боку хоче затуманити світ гарними словами про мир а з другої сторони кунає ся у потоках крови своїх власних підданих.

Запорожська слава.

Оповідане.

„Було колись — в Україні
Ревіли гармати.
Було колись — Запорожці
Вміли панувати“.

Т. Шевченко.

I.

Славний гетьман наш Богдан Хмельницький, більше як за два віки до наших часів, огнем і мечем визволив Україну з під польської корони. Але ні з якого боку Україна не мала ніякого захисту, а звідусіль її оточали вороги: з південної сторони татари та турки, з сходу Московське царство і з заходу Польща. До того ж ще, на лихо нам і собі, польський король не хотів жити поруч з вільною Україною, як з рідною сестрою, та почав знову на нас воювати, щоб під свою владу підхилити.

Те, про що я казатиму, діяло ся за часів Великої Руїни. А стала ся та руїна на Україні ось через що.

Тоді Хмельницький, щоб захистити Україну, став з Московським царем у спілку, умовившись, щоб як вороги нападуть на Московщину, то Україна-б порятунок їй давала, як же хто утискуватиме Україну, то Московщина-б їй допомагала.

Спершу Москва, справді, почала за Україну воювати з Польсю, але далі не додержала умови, тай послала сказати польському королеві оттак:

„Ніж нам за Україну воювати, та кров своїх людей проливати, то краще поділимо її помеж себе. Вона велика, — буде й на тебе, й на мене.“

На тому й король польський згодив ся, тай розкраяли вони Україну на двох, а Дніпро зробили межею між Польсю та Московщиною. Та так кишком це зробили, що українці про ту подію не сразу й довідали ся.

Таким робом Україна, ставши у спілку з Московсю, не тільки не знайшла собі у неї заступника своєї волі, а навпаки придбала ще й другого гнобителя, ще могутнішого за Польщу, так що, коли хто з гетьманів намагав ся знову визволити Україну від неволі, як от, наприклад, Петро Дорошенко, то на його накидала ся не сама Польща, як було раніш, а вже вдвох з Московщиною.

Богдана Хмельницького, коли поділили Україну, на світі вже не було. Україна, що тільки недавно визволила ся з неволі, не мала ще часу упорядкуватись і зміцніти, а через те й не мала сили спільно стати за свою волю, єдність і незалежність, не мала змоги подужати двох могутніх ворогів... І почало ся на Україні лихоліття, що народ прозвав „Великою Руїною“.

На правому боці Дніпра козаки обирали одного гетьмана, а на лівому треба було обирати иншого, бо цей мусів присягати королеві, а той цареві.

Гетьмани забували, що вони брати, і кожен мав на думці, щоб опанувати другою половиною України. Через те вони починали воювати поміж собою, водючи братів на братів... І точила ся по Україні братня кров, руйнували ся і випалювали ся оселі і городи, а діти й жінки козаці тиняли ся по руїнах, поки не вмирали з голоду.

Люди лютували на своїх гетьманів, не розуміючи, з чого пішов той розрив, і, скинувши одного гетьмана, обирали собі иншого... Але після цього ставало ще гірше, бо на Україні одразу бувало по три й по чотири гетьмани, і всі вони поміж собою воювали.

У такі смутні часи на необоронену Україну набігали хижі татарські орди, що пробували у Криму та по степах від Дунаю вздовж Чорного моря аж до Кубані. Татарва забидала у неволю з сел і городів України стільки людей, скільки хотіла.

Сусіди, що поділили Україну поміж собою, не мали сили й бажання захистити її від татар; гетьманам же українським забороняли озброювати багато козаків, бояли ся, щоб не скинула Україна з себе того ярма, що вони на неї наклали.

На Запорожжі у ті тяжкі часи був кошовим славний лицар, Іван Дмитрович Сірко.

Ще за покійного гетьмана Богдана Хмельницького бив ся Сірко з ворогами своєї землі і тоді ще здобув собі велику славу поміж козаками. Після смерті Хмеля, як пішов розрив між гетьманами, Сірко завжди давав потугу тому, хто, як він розумів, бив ся за правду; прочувши-ж, що польський воєвода Чернецький зруйнував оселю покійного Богдана, Суботово, і викинув геть з домогали його останки, Сірко з низовим товариством запорожським грізною карою пройшов по Україні, руйнуючи польські замки, випалюючи панські будинки і геть проганяючи польське військо.

Перекидаючись з запорожцями з одного краю України до другого, Сірко завжди мав на думці, що одвічні і найлютіші вороги України били бусурмени, і через те ніколи не кидав з очей татарської орди. Як тільки було орда сікала ся набігти на християнські землі, він залишав усе і пішов перестривати орду; а як коли не постерігав перепинити її на поході з Криму, то сам вкидав ся у необоронені татарські землі, щоб орда, почувши про те, повертала назад.

Не один раз воював Сірко Крим і морем. Не один раз ходив він байдаками у лимани під турецький Очаків, під Акерман і дунайські городи. Якби списати все те, що Сірко на своєму віку наробив та полічити всю ту шкоду, що він чинив бусурменам, то певно, що не стало-б паперу. Через те у своєму-ж оповіданні ми зачіпаємо тільки те-що в останніх роках його життя.

За все своє довге життя Сірко не знав невдачі. Його орлині очі, здаті ся, бачили те, що робило ся по чужих землях, а вуха чули те, про що радились його далекі вороги. Він почував їх думки і попереджав їх заміри раніш, ніж вороги споряжали ся на славне запорожжя.

Старість, що вже притрусила „оселедець“ славного запорожця сніговою порошкою, не перепиняла йому військової праці, і він гарцював на своєму сивому коні поруч з молодиками, витолочуючи копитами запорожських коней татарські степи і добуваючи вічну славу козацтву і всій Україні.

За часів цього славного кошового Сірка, та за гетьмана чигиринського Дорошенка, недалеко від значного города Умані, у селі, рясно помережаному зеленими садками, жила удова козака Чміля, Пріська, з дочкою Санькою. Пріська зостала ся після чоловіка ще молодою, але заміж не пішла, а господарювала сама біля свого хазяйства та росила, як вівцю, дочку Саню, яка зостала ся після батька на десятому році.

Минуло шість років, і Санька вироста і розквітчала ся дівочо-

ю красою. Моторно працює вона весь день, допомагаючи матері, а у вечері весело сьїває з подругами на вулиці пісень, грає у гуси, у горядуба і, мов метелик, крутить ся поміж молодією... А тут почав уже задивлятися на неї бравий парубок з їхнього-ж села, Грицько Зачепа.

Що далі, то все частіше Грицько біля Саньки, та все пильніш зазирає їй у вічі, а Санька з того погляду мліє... і любо їй те... і Грицька вона не пураєть ся.

Одного вечера, як парубки з дівчатами грали на леваді у горядуба, Санька, тікаючи від Грицька, забігла аж за куші, але Грицько того тільки було й треба: він піймав її там, міцно стулив у обіймах та й поцілував. Палахнуло з того серце дівчини коханням, і через кілька днів обіцяла ся вона Грицькові стати за дружину, а через два тижні після того подавала й рюшники.

Любо та тихо кохали ся молодята, Санька і Грицько, не терпляче дожидаючись Покрови, коли мали спарувати ся на віки... Але не так склало ся, як жадало ся: насунуло ся несподіване лихо і згубило їхню долю... Набігла на Україну татарська орда, та так набігла зненацька, що не тільки по селах, а навіть і в самій Умані не встигли люди ані узброїтись, ані поховатись, і поки почувли про орду, то вже їхні оселі полум'ям поняли ся.

Зачувши на селі гвалт і побачивши татар, Грицько Зачепа вхопив батькову палубу і кинув ся до хати своєї милої, але там уже господарювали невірні.

Ватажок того загону, що набіг на село, бравий молодий татарин, Джумалі Ага, на очах Грицька, мов хижка палубка, вхопив його мило, його маленьку Саню, і скрутив їй за спину руки.

Грицько бачив, як нещасна Саньчина мати зубами, мов вовчичка вуслила невірною за руку, але не встиг він до їх доскочити, як мати лежала вже долі мертва, а Саньку Джумалі Ага держав зомлілу у обіймах. Лютою звірською кинув ся був Грицько на бусурмена, але того захистила ціла купа татар з гострими шаблями.

Бачучи свою милу у руках бусурмена, Грицько був байдужий до того, скільки навколо неї ворогів! В його голові не вставало питання про те, чи зможе він один що зробити, чи може тільки занепасти свою волю, або поляже трупом... Він почував тільки, що треба ратувати кохану дівчину. Це почуття дало йому надзвичайну силу, і він махнувши дівчи важкою шаблею, зняв голови двом невірним... але тут його вхопили з заду за ноги, звалили на землю і надалили так, що йому забило дух.

Грицько почував вже нескорі і то від гострого болю. Це його били батогами, щоб він уставав; але встати йому було не легко, бо його руки були вкручені за спину і звязані.

„Боже мій, де Саня?“ було першою Грицьковою думкою... Спромогшись підвестись, він озирнувся на навкруги.

Але милої його вже не було в поблизу. Він тільки бачив, як посеред полум'я і крові татари ловили людей, що метушили ся мов вівці по кошарі. Хто обороняв ся, того вбивали, а хто не мав чим оборонятись, того вязали і батогами гнали на майдап. Дівчат і молодих всіх вязали і виводили у другий бік за село.

Не багато ще минуло часу, і на тім місці, де поміж зеленими садками жовтіли солом'яні стріхи хат, зостали ся тільки роззявлені печі та підіймали ся від їх у гору чорні димари. Поміж тими руїнами, по вулицях і дворищах валяли ся порізані та замордовані люди, та де-не-де тиняли ся старі, нікому не потрібні діди та баби.

Через годину Санька у гурті з десятком иншими дівчатами бігла по степу за конем Джумалі Аги, привязана до сідла довгою сирцею. Поруч бігли гурти полонянок і полонянників за другими татарами, а щоб ясир, як звали татари живу добич, не дуже заважав коням, позад всякої купи їхав татарин і підганяв полонянників по плечах довгим батогами. Все поле, скільки оком глянь, було вкрито такими гуртами, і що далі вони бігли, то полонянників все більшало.

Так гнали Саньку пів дня. Ноженята її, хоч і були обуті в черевики, але змуляли ся у кров; по ногах, обідраних будяками, точила ся кров, кропляючи степову траву; на спині і плечах її сорочка теж червоніла від крові, що випирисувала після кожного удару батогами. У роті дівчини запекла ся смага, а рожеві губоньки почорніли і попухали... Про те Санька не почувала всього того, бо мука серця пекла її дужче, ніж боліло тіло.

„Чому не вбили мене разом з матір'ю?“ плакала дівчина. „За що мушу погибати без родини і без милого, на чужій стороні, у тяжкій неволі?“

В серці дівчини стояло все одно питання: чи живий її милий і де він? З чим питанням звертала ся вона і до сонця, що все те бачило з неба, і до орла, що високо кружляв по під хмарою, і до вітру, що подихав на неї теплом... але ні звідки одмови не було.

А тим часом милий її так саме біг, як і вона; у його також по плечах червоніла кров як і в неї. Ще недавно він був зовсім близько від своєї милої, тепер же їх одрізняв уже цілий кряж, бо чоловічий ясир гнали прудчіш, ніж жіночий.

„Боже мій! невже я ніколи більше його не побачу?“ вдарило питання в Саньчине серце... І так здавило те питання її серце розпукою, що вона впала зомліла на землю.

Але орда поспішала. Набравши стільки полонянників, вона була вже негожа до бою, а козацькі коні прудкі а де були в отсю хвилино козаки, того татари не знали. Була чутка, що в Криму, що Дорошенко беть ся аж по той бік Дніпра з москалями, але де був Сірко з запорожцями, про те і в Криму не було звістки.

Орда поспішала і гатись було ніколи... І от уже ляснув довгий батіг татарина, щоб підвести зомлілу дівчину, але тут саме поглянув назад Джумалі Ага і спинив підняту вже руку ката.

Джумалі Ага вже не вперше обертав ся в сідлі до своїх полонянок, придивляючись до їхньої вроди, і його дивувала чорнява, кароока і струнка Санька; її-ж невимовне горе і роспука пройняли навіть і його дике серце. Через це, бачучи дівчину зомлілою, він одв'язав її від сідла і посадив перед себе на коня.

Так, держучи молоду дівчину за стан, віз татарин Саньку розлогими степами до рідного йому Криму. І що далі, то дужче вабило Джумалі до цієї дівчини і він, сам того не помічаючи, все міцніш притуляв до себе її теплий дівочий стан.

Але Саньці рука бусурмена, що горнула її до себе, здавал ся холодною гадюкою. Вона знала, що він — лихий розлучник, і почувати биля себе його тіло їй було важче, ніж бігти поміж колючими будяками. Молода дівчина помічала, що татарина вабить до неї, і її брав жах, що вона, необоронена, скоро буде у його волі.

II.

Так гнали невольників до Дніпра, де татарам треба було перевозитись на їхню сторону.

Орда бояла ся цих степами на Кизи-Кермень, де у татар був

добрий перевіз, бо тим шляхом доводило ся-б примувати недалеко від Запорожської Січи, що було небезпечно. Через те татарський ватажок вирішив перевезтись через Дніпро, на Кримську сторону, вище Січи, щоб тоді вже йти лівим берегом безпечно і не поспішаючись. З цими думками простувала орда до того місця на Дніпрі, де недалеко правого берегу лежить Манастирський острів, а у березі за наших часів уже виріс город Катеринослав.

Прудко тут линули води старого Дніпра, обмиваючи скелі вкритого дубом і вербами острову, що бачив на собі чимало вже народів. Бачив він Скифів, Половців і Печенігів; бачив Святослава, князя київського, українського; бачив славних гетьманів козацьких: Дашкевича, Байду і Сагайдачного і бідну сірому, що тікала з України на Запорожжя. Всім їм Манастирський острів давав безпечне місце на спочинок і сушіяку з свого лісу, щоб зварити вечерю.

Від цього острову Дніпро прямує до високих, піскуватих кучугур стародавнього міста Огрині, де з рудими Дніпровськими хвилями збігають ся білі, немов би молодші, води річки Самари.

Поки дотягли татари змордований і знесиленний жіночий ясир до цього місця, більша половина орди з чоловічим ясиром вже два дні була у березі, біля Манастирського острову. Татари зібрали тут берегами, де знаходили, рибацькі байдаки, вирубили з колод каюки і вивалили плоті, щоб завтра почати перевозитись на другий бік.

Але орел України, січовий батько Сірко, не дримав. Недурно всі вважали його за великого характерника. Яксь невідома сила дала йому звістки не тільки про те, що орда набігла на Україну, але й про те, що вона буде вертатись не на Кизи-Кермень, як найбільше бувало, а на Огринь... І вже Сірко, мов той вовк, підкрадався до того місця.

Кошовий запорожський Сірко не любив брати у походи великого війська, кажучи, що у війні не той перемогає, у кого більше війська, а той, у кого військо жвавіше і храбріше, а сам ватажок знає, що робить. І от тепер, поки татари лагодились до переправи, Сірко з двома тисячами січовиків перевіз ся у порогах на лівий бік Дніпра і уже сидів біля Огрині, у лісі, на Кінському острові, що межив ся з Огринею невеличкою протокою. З цього місця він стежив за всякими порухами ворогів.

Всєї орди було тут тисяч двадцять і не менш того було з нею полонянників. Три дні стояла орда біля Манастирського острову, а ранком четвертого дня сріблястий Дніпро зачорнів від плотів і байдаків, що чорною хмарою сунули ся від острову до Огрині.

Першого дня перевезли татари тисяч п'ять орди і вона отаборилась недалеко від берегу, на піскуватих кучугурах Огрині. Сірко бачив те і розглядав у ночі, як і де стоїть татарська варта, але козаків не рушив з місця, бо не прийшов ще до того час.

Другого дня почала орда перевозити невольників і за день перевезла їх теж тисяч з п'ять.

Знову не рушав ся Сірко з місця, хоч деякі, молодші, козаки й гомоніли поміж собою, що розумніш би було вирізати цю орду зараз, ніж сидіти у лісі, поки орди переїде на цей бік стільки, що її не здолаєш.

„Ой, батьку!“ озвався до кошового один зовсім ще молодий козак, „перевезуть завтра татари ще сюди війська!“

Сірко одразу вгадав, що молодому козакові боязко счепити ся з великою силою бусурменів на смертельну січу, бо не звикла ще його рука різати людей, не звикла й душа його мати своє існування за ніщо, але він не виявляв своєї зневаги до легкодухого і тільки очі його, що зорили з під рясних сивих брів, наче усміхали ся на промову козака.

— А перевезуть, сину, перевезуть! — одмовив спокійно Сірко, виймаючи з рота люльку, — а ти що думаєш? —

„Та наче дуже й тоді буде багато!“ одмовив козак, не дивлячись кошовому в вічі.

Сидячи на вивернутому вихром дубі, Сірк оспокійно смотав свою люльку, наче зовсім не вважаючи на те, що за дві верстви від його стояло вороже військо.

— А ти чого-ж, сину, сюди прийшов? — спитав він козака. — Чи галушки їсти з татарами, та боїш ся, що на всіх не достане, коли бусурмени буде багато, чи може їх бити?

„А вже-ж бити!“ одмовив козак зовсім уже винувато.

— А коли бити, то тобі-ж зручніше буде, коли ворогів побільшає... більше й перебеш!

Після такої відповіді козак не знав уже, куди сховати очі і швидко, заховав ся поміж кущами товариства.

На третій день на кучугури справді переїхало ще п'ять тисяч орди, а на четвертий — стільки-ж невольників. Наближав ся п'ятий день, і Сірко сам став трохи неспокоїнним, не знаючи, що тепер перевезуть татари. Як що орду, думав він, то йому трудно буде здолати п'ятнадцять тисяч ворогів, як же — невольників, то він виграє землі аж на п'ять тисяч душ більше, ніж зм'яг-би вратувати сьогодні. Сірко покладав так, що орда більше боїть ся погоні з заду, а ніж сподіваєть ся спиткати козаків на лівому боці Дніпра, і через те завтра перевозитиме не військо, а невольників.

Сірко й на сей раз, як і завжди, вгадав думки ворогів. На п'ятий день татари справді перевезли ще п'ять тисяч невольників.

Тут на кучугурах був уже і Грицько Зачепа; Санька, що прибула пізніше, зостала ся, на лихо, на тамтін боці.

Нестерпучі муки терпіли невольники. Скручені за спиною руки їх потерли і були нечули. Ретязі переїли тіло мало не до кости і через те долоні і пучки у всіх посиніли і набрякли, мов колоди. Ноги були позбавлені і змулені у кров, а спини вкрили ся від батогів кривавим струмом.

Такий був і Грицько. На одній з кучугур, недалеко від берегу, він лежав на піску поруч з другими невольниками, уставивши очі у високе темне, північне небо, що дивило ся на його безліччю променистих зірок... тих самих зірок, що були і там, де він був вільним, на Україні, під Уманню.

„Вони всі тут“, казав собі Грицько. „Всі, що тільки недавно дивились на нас з милою, коли ми у двох сиділи під вербою рідного села! А ось і волосажар, що його все Саня звала своїм. Тільки однієї зірки немає: немає моєї зірки, моєї милої дівчини!“

„Боже милосердний!“ питав далі Грицько: „невже всьому крив? Невже я не побачу більше своєї милої? Невже не побачу рідної України? Невже ти, Боже, не зглянеш ся на нас безщасних і не даси нам порятунку? Завіщо-ж ми мусимо загинати?“

І нестерпуча жадоба волі обхопила душу козака.

„Брате!“ прошепотів він до полонянника, що лежав поруч. „Розв'язи мені ретязі, або переверзи, — я хочу втікти!“

— Заріжуть, брате!

„SWOBODA“

(LIBERTY)

The Ruthenian Weekly

published every Thursday at

14 Hudson St., New York, N. Y.

Publisher and Editor:

Jno. Ardan.

Terms: Two dollars a year.

Established 1893.

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter December 21, 1906 at the post office at New York, N. Y. under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода“

видається для руского народа в Америці і орган „Р. Н. Союзу“, виходить що тижня в Четвер і коштує:

В Америці на 12 місяців...\$2.00

До стар. краю на 12 місяців \$2.00

В Америці на 6 місяців...\$1.00

Оплатувати газету треба завжди з гори.

Гроші треба посилати в реєстрованим листі, або через експресовий, або поштовою money order (моні ордер). Money order, то є карточку, котру доставляє від почтара або агента на експресовім офісі, пішлим нам, то без того ми не годні гроший відстати.

Адрес:

„SWOBODA“

14 Hudson St., New York, N. Y. Телефон 7074 Spring.

Хто хоче, щоб його адрес змінили мусить подати нам, крім нового, також свій старий адрес.

Стефан Сотер

Ортинський

якого фотографію подаємо в отсім числі „Свободи“ іменованій, як звісно, греко-католицким єпископом для Америки. Про особу його було вже дещо писано, але що до прав, які буде мати, не було доси майже ніякої відомості. Отже тепер наспіла вість з достоїрного жерела з краю, яка каже, що єпископ Ортинський не буде залежний від тутешніх латинських єпископів. В писемі виданім єпископови Ортинському нема обмеження его влади а просто сказано „committimus Tibi spiritualement curam omnium fidelium catholico-rum Ruthenae nationis in Statibus Unitis“, значить: „поручаємо тобі духовну опіку всіх вірних католиків рускої народности в Злучених Державах“.

В дорозі до Риму, куди єпископ їдив, аби обговорити справу своєї місії та постаратись о відкликанне декотрих диких розпоряджень Пропаганди дотично тутешніх греко-католиків — відвідав він також угорських єпископів Фирцака, Вала і Дрогобецького, які радо его прийняли і висказали своє вдоволене з причини, що вінци американські греко-католики діждались свого єпископа.

Замітне, що на своє посвячене у Томину неділю єпископ не просив намісника і других представителів політичної влади, через що показав свою незалежність від правительства краю.

Після повороту з Риму

а ще перед своїм приїздом до Америки — єп. скоп має намір відовтатись до своєї будучої пастви.

До Америки прибуде в місяці Липня або Августі, правдоподібно в товаристві митрополита Шефтицького. Скоро дістанемо докладнішу вістку, повідомимо про се шан. читачів.

Є також правдоподібна відомість дотично того, що єпископ має з цілою рішучістю боронити прав греко-католицької церкви і епископа з якого небудь боку обмежувано его права, або кривджено греко-католицьку церкву, він радше зрештучує з єпископства як мав би згодитись стати чим би небудь підніжком.

Розуміє ся, що аби его слово мало силу, а его праця увінчалась успіхом — він мусів би мати поперте всего духовенства і народу, янакше всякі его хоч би і найліпші наміри та плани осталиб нездійсненими.

Лист зі Старого краю.

Дещо з виборчої статистики в Галичині. Український чи руський клуб в парламенті. Події в Горуцку. Непорозуміння між академіками а „Народним комітетом“. Ріжні вісти.

Послідні вибори в Галичині дали як найліпше свідчення розвою політичної свідомості серед широких мас українського народу в Галичині; такого великого заінтересованія ся виборами, як се було серед Русинів в Галичині не виказує ніяка инша народність в австрійській державі. До голосованія являли ся всі руські хлопці, робітники і ремісники, а не рідкі були случаи, що здорові виборці несли хорих на руках або в ліжку до голосованія. Бракувало хіба тих, що пішли на виправи до війська або виїхали на зарібки до Прусу або Америки.

Вибори в Галичині були розложені „на рати“, щоб галицькі старости і комісари могли тим легше шахрувати в інтересі польської шляхти. В 19. виборчих сільських округах східної (руської) часті Галичини, — кожний округ сільський вибирає двох послів, — при першій голосованю (14 і 17 ма) віддано 689,985 голосів, з того було руських 499,728, польських 177,283. Крім того на польських соціальних демократів пало 7019 голосів, а на снопістичних (жидівських) кандидатів 5955. Так отже на руських кандидатів пало кругло 10 мільонів голосів.

Цікава річ, кілька голосів пало на українських, а кілька на москвофільських (кацапських) кандидатів. Що до того, то послідні вибори доказали як найкраще, що москвофілізм в Галичині вмирає і що москвофілізм держить ся тільки там, де народ є ще темний. З 499,728 голосів на українських кандидатів пало 347,401, а на кацапських 152,327. Та фактична сила москвофільська є далеко слабша, ніж би се виходило з виборчої статисти-

стики. Кацапські кандидати були пересічно далеко слабші, ніж найслабші кандидатури українські. Українських кандидатів було 28 (23 національних демократів), кацапських 19, з того послами вибрано, — 22 українців, а тільки 5 кацапів. К ли розділимо голоси кожної партії в рівній частині на кожного одного кандидата тої партії, то побачимо, що на 1 радикала пало 19,719 голосів, на 1 соціального демократа 12,959, на 1 національного демократа 11,719, а на 1 кацапа лишень 8,017. При тім треба додати, що в деяких округах українських кандидатів проти москвофільських не було і там голоси українські дістали кацапські кандидати. Велике число голосів, яке дістали українські радикали і соціальні демократи вказує на те, що ці партії мають в Галичині велику будучність і при слідуєчих виборах послів зі згаданих партій вийде далеко більше.

В українській галицькій пресі товче ся питання про назву будучого українського клубу в парламенті. Всі послы радикальнійшої заправки стоять на тім, що парламентарний клуб має звати ся виразно українським для замаркування національної єдності австрійських Українців з Українцями в Росії і до змушення кацапських послів, щоб явно задокументували свою національну зраду. Кацапи бачучи ясне становище українських послів, підняли у своїй пресі страшний рейвах і раз враз завивають своїх послів, щоб в парламенті утворили окремий російський клуб, що звав ся би Klub der Karpato-Russen (Клуб карпатських Москалів), а коли би не udało ся склеїти такого клубу, щоб о стали „дикими“, значить, щоб не творили ніякої спілки.

Обради в віденському парламенті розпочали ся вже нині (17 червня), а 19. червня цісар відчитає престольну бесіду, в котрій буде зазначена програма правительства робіт в парламенті.

При послідних виборах до парламенту скоїла ся в селі Горуцку коло Дрогобича (Галичина) потрясаюча виборча трагедія, жандарми застрілили чотирох виборців, а кільканайцятьох тяжко поранили, з котрих деякі в наслідок ран померли. Причина сего нещастя була та, що місцеві виборці, затуманені суєдними кацапськими зв'язками і підюджені проти власного пароха Українця о. Свобельського, підозрівали його яко председателя виборчої комісії о крадіжці голосів на річ звісного проводиря національно-демократичної партії і голови руського соймового Клубу д-ра Євгена Олесницького, а на шкоду кацапського кандидата о. Давида. В дійсності ніякої

крадіжці голосів в Горуцку не було і народ збаламучений місцевим сотрудником кацапом Крайчином пав офірою кацапської облуди. Своєю дорогою дуже прозвизнали ся жандарми, котрі місто успокоїти в лагідний спосіб розгорячених виборців, ужили пального оружжя. В Галичині під пануванням польської шляхти жите горжан селян чи робітників не має ціни і тому перший ліпший жандарм при першій ліпшій нагоді відважує ся стріляти до невинних людей, знаючи, що вже сам уряд постарася о те, що такий убійник в жандармським мундурі вийде безкарно.

Кацапська преса сю трагедію в Горуцку використала для своїх партійних цілей і в своїй безличності публично голосить, що трупи в Горуцку — се жертва польско-української згоди, бо партії українські мали після думки кацапських газетних письменників йти рука в руку з польською шляхтою. Оголосили в своїх часописах складки на жертви сего згоди (на родини по погибших) і за помочю кацапського „Русского Слова“ ширять вісти між темним народом, що то Українці велили жандармам стріляти до москвофільських хлопів в Горуцку. Безличність галицьких рублехавів переходить тепер всякі границі.

Правительство галицьке старає ся затушувати горуцку справу і провинивші ся жандарми не будуть навіть потягнені до відповідальності.

Дня 6 червня відбув ся у Львові з'їзд так званого Ширшого Народного Комітету, начальної управи національно-демократичної української партії. На з'їзд прибули відпоручники з провінцій і всі послы нац. дем. сторонництва; селян між ними було мало. Народам — радили тоді над політикою українського клубу в парламенті — хотіли прислухувати ся в характері гостей і студенти Українці з львівського університету і львівської техніки, там більше, що вони будучи головними агітаторами при послідних виборах, допомогли в значній мірі до вибору послів з нац. дем. партії. На наради хотіло прийти яко гості і багато селян, але і тих панове з комітету не допустили на сядо. Се так огірчило студентів, що проти того ігнорованія їх запротестували на місци, а крім того скликали довірочні збори української академічної молодіжи, де ухвалено цілий ряд резолюцій, що безпосередно звертаюць ся проти опортуністичної політики національно-демократичної партії, згідно проти „Народного Комітету“, управи сего партії. Між иншим рішили студенти при надходячих соймових виборах в осени с. р. не поперати кандидатів „Народного Комітету“ а натомість всею

силою поперти кандидатів української соціально-демократичної і радикальної партії, котрі ведуть політику принципіальну і не входять в ніякі порозуміння з москвофілами.

Іменем кацапів з Лемківщини оголошує о. Качмарчик в „Галичанині“ відозву до нововибраного кацапського посла д-ра Маркова, щоб займив ся долею лемків і постарав ся в парламенті о утворення для них окремих посольських мандатів в той спосіб, що всіх лемків злучить ся разом в один або два виборчі округи. Сумніваємо ся одначе, чи кацапські послы справді постарують ся о те, бо звісно, що кацапам ні трохи не залежить на національній розвою хочби самих лемків, противно, як раз завдяки кацапам лемківщина зникає під кожним зглядом.

На університеті у Львові тепер спокій; навіть не скликано тепер віча для зазначення, що студентство на дальше домагає ся зааснованія українського університету у Львові. Віче таке було потрібне з огляду на скликання нового парламенту, перед котрим треба національні постулати замаркувати, тим більше, що такі віча скликали чеські і словінські студенти для агітації за заснованем чеського університету в Берні і словенського в Люблянці.

Процес проти кільканайцятьох українських студентів, що брали участь в австрійській демонстрації на львівським університеті дня 23. січня сего року, відбув ся перед трибуналом карним у Відні. Розправа має відбути ся аж в осени, але можливо, що перед тим ще наступить оболіція, то значить здержане всякого слівства.

В президію австрійського соціально-демократичного парламентарного клубу вибрано також Українця посла Семена Вітика.

Від 1. цвітня с. р. до кінця мая с. р. виїмігрувало з Галичини до Прусу і Америки кругло 110,000 людей. З деяких повітів емігрують до Славонії, Боснії і Герцеговини, хоч там усилія для емігрантів як найгірші. Є всяка правдоподібність, що еміграція з Галичини в сім році ще більше зможе ся з тої причини, що урожай в наслідок незвичайно острої зими і в наслідок довгої посухи на весні заповідає ся дуже лихий — так що голод загрозив многим шукати прокормлення далеко поза границями рідного краю.

Еще один причин до характеристики москвофілів.

Накопів деякі з москвофілів почали „кікувати“ проти статі поміщеної в 26-ім числі „Свободи“ під заголовком „Москвофілі“, то на успокоєне їх нервів і на доказ цілковитої їх мо-

ральної гнилі і безвартості подаємо еще один приклад до їхньої характеристики. Не робимо сего для того, було би ми хотіли викликати яку небуть полеміку, позаяк знаємо, що полеміка з людьми, які своїми вчаннями на жодім кроці, дають до пізнання, що зовсім не узнають логіки і принципіальних прав розуму, є лиш марнованем паперу і чорнила.

Новий сей причин до характеристики етики і моральної вартості москвофілів зовсім не виїшов з під пера Українця — противно его написав сам російський москвофіл, секретар „Русского Касина“ о. Петрь А. Пилипець. Характеристику сю одже тим самим, що его писав москвофіл треба уважати такою безстороннійшою, бо хіба свої свої будуть найлучше знати, та й ніхто не буде міг закінчити, що его подиктували партійні загляди або ворожнечі.

Є се невелика книжечка під заголовком: „О молодіжи. Львовъ 1906. — Ціна 20 с. — 13 стор. друку“, написана кацапським жаргоном про кацапську „маладьож“. Се є промова о. Пилипча, москвофільського священника, секретаря москвофільського „Русского Касина“, виголошена на комерсі (забаві) також кацапського гопщества „Другъ“. Довідуємо ся з нїєї много цікавого про кацапську „маладьож“, яка видає брехливу і дурну відозву, в котрій повідає „що Українці мордують Русинів“. Довідуємо ся з тої книжечки, що кацапських академиків є аж 83 (українських з тим часом до 1000!), з котрих у Львові сидить найбільше 20, а як мають бути збори „Друга“, то є їх часом навіть 30. А звичайно сидить їх у Львові 3, або 5, так що навіть виділу „Друга“ нема. Решта спить на провінції. Кацапські „младенці“ стали кричати, що вони не мають за що сидіти у Львові. Тоді о. Пилипець вичислив ім многих „младенців“, синів багатих кацапських поміщиків, адвокатів і урядників, котрі тільки по балах ходять і пють та в карти грають, а нічого не роблять — так, що аж виділа „Русского Касина“ мусів ім закатати грати в карти в „Народнім Домі“. Тут молоді кацапські хулігани, котрих правда загато вколола, не дали далі говорити о. Пилипцеві — і кінець його „промови“ появил ся тільки друком. Довідуємо ся з неї (стор. 11), що 20 кацапських академиків, значить всі, які в найліпшій разі суть у Львові, заложили товариство, котре само називало себе „Кружком хуліганів“. Ціле того „чесного“ кацапського гопщества є, як кажуть самі кацапські „младенці“, „пить, бить і...“ (третого не випадає надрукувати). Кожний член того общества має гукати від штанив припшитий під хляпою сурдута. З та-

вам вже цілком висох мозок в голові, чи може маєте ще троха якого олію? Та застановає ся над сям і спитає ся в Головному Уряді Стейту Нью Джерси, які то школи покінчили в Сполучених Державах той, котрий каже себе титуловати „Greek Catholic Teacher“, бо если таких недоуків буде тримаги у своїй парадії, то вамі діти будуть ще гіршими туманами як ви.

Парафілянин.

Вранія з Вистави в Йорфоун.

Вистава гарне слово, тому не оден лакомить ся і їде туди та тратить даремно гроші. Але розкажу все по порядку.

Відавши пізно вечером в Нью-Йорку поклавсь я спати і не чув та не бачив нічого. Пів до шостої рано побуджено нас, бо доїздили ми до Саре Charles, де мали сидіти на пароплав. Вид був гарний, небо чистеньке, синє, а морські птиці уносились у воздух. Яксь ніби радість ніби страх опанувала кожного, на думку, що незадовго покине сушу. Невдовзі прибув наш пароплав і став виладовувати товар на берег. О девятій годині ми були на покладах, а о 10-ій не бачили вже голім оком сухої землі. Пароплав здавався ішов все скорше та скорше а філії зеленавої маси ставали вже висші та висші, через що много пасажирів дістали якийсь милосерний вигляд лица, з котрого пробивалась непевність і тревога. Невдовзі засвітав холодний вітер вібрались хмарки і покровив дощ. Не була се буря, але для тих, що перший раз їхали кораблем здавалась она страшною і тому поховались в нутро корабля. По дощі знов все прийшло до рівноваги. Сьміх і регіт зміцнялись, лица веселішали. Показалась земля в віддалі, а недовзі вийшли ми на сушу в Old Point, Va. усі живі і цілі.

Найшовши хату і пообідавши, вибрав ся я на виставу. Куди лиш повернеш ся всюди видно величезні написи: „To Exposition Grounds“. То певно мусить бути щось великого, подумав я собі, тож не гаючи часу сів на трамвай а опісля на парокоридець, вкінці знов на трамвай і врешті заїхав. Отглядаюсь — деж ся вистава — бо якось нічого не бачу. Чи часом кондуктор не викинув мене, в жепісмі місці? Гадка ся стала мене непокоїти, алеж бо з другого боку бачу всюди написи Exposition Grounds. Будучи все таки ще в непевності приступаю до чоловіка одягненого в синій жупан і питаю де вистава? Від поглянув на мене, відкашельнувшись значучо і каже: тут є Exposition, а ось ген-ген дальше є забудована і військові шатра. Дивлюсь в напрямі мені вказанім, але знов крім корчів нічого не бачу. Тоді не довіряючи моїм очам, що хоч протирані кілька разів нічого не бачать, взяв я ноги на плечі і пустив ся в сторону корчів. Ледви

зробив кілька кроків аж тут синій пан гукає: А ви куди йдете? Не казав я вам, що тамтуди треба іти — і вказав на стежку попри будку коло якої стояв вояк з гвером. All right — кажу та звертаю на стежку а тут якийсь панок з будки кричить: Гей, містер, мусите купити тикет заки вас туди пустимо. All right — кажу знова — заплатив кводра за тикет тай їду дальше. Іду я, їду, їду, вже і ночі зболіли а тут ще нічого не видно. Протираю очи чи часом яка оболонка не зайшла на очи, або борони Боже де курячої сліпоти не набрав ся, але де там — все бачу, лиш того що мені треба — ні. Вкінці по довгій ході і клопотах, таки добив ся я на властиве місце. Все, що я тут бачив се чудове голубе небо — таке гарне, що гарнішим бути не може. Бачив я ще порожні шатра довкола себе а у віддалі кілька недобудованих домиків, що мали містити в собі „штуки красні“. Aquarium і т. п. річа також недокінчені. Словом, я прийшов до заключення, що за одного долара хоч би на Coneu Island можна далеко більше побачити і ліпше забавитись як на сій виставі.

Розчарований і умучений виїхав я сейчас до Норфоук а звідси пустив ся в дальшу дорогу.

Н. А.

Всячина.

Хлопець з головою льва. В Берліні в тамошнім паноптікум показує ся тепер 15 літний хлопець, котрого ціле лице заросле буйним, довгим волосем і для того голова його нагадує трохи льва а від того й назвали його „Ліонель“ — львятко або хлопець з головою льва. Ліонель належить до того рода виробків, що то їх називають волохатими людьми і був вже раз в Берліні, коли йому було ще ледви три роки; тоді оглядав його основно звисний загально великий учений Вірхов. Ліонель родив ся в Росії в малім селі на границі кавказских лісів. Його родичі були бідними вуглярами коло Костроми. Ані батько ані мати не різнили ся в нічим від звичайних селян а дитинка, яка їм народила ся, мала вже тоді ціле личко покрито довгим імагоньким як шовк волосем. На цілім лиці у хлопця нема ані одного місця, де би було видно голе тіло. З під того ліса волоса у хлопця виглядає лиш долішня губа і видно ніби якісь ямки, в котрих сьвітять ся очи.

Сенкевич про польсько-руські взаємини. В львівській часописі „Dziennik Polski“ знаходимо інтересний фейлетоник звисного польського письменника і кветника нашої козаччини (в трильоні „Ogniem i mieczem“) Генрика Сенкевича п. в. „Niepolityczna bajka“, де дуже вірно сха-

рактеризовано відношене Поляків до Русинів. Подаємо сю „казку“ в дословнім перекладі:

„Летить собі хижий суп, летить, летить, вкінці сідає серед скал при соколинім гнізді і починає кракати на сокола:

— В імени моїх прав слухай мене.

— Чого хочеш? — питає сокіл.

— Хочу тебе вбити і пожертви — каже суп.

— А що-ж тобі з моєї згуби?

— Що за дурне питанє і що за недостача образованя!

Тісно мені в родиннім гнізді, отже хочу забрати твоє, щоби мати де примістити моїх молодих синів, по друге маю свою супину політику, котрій твоє ествоване на заваді; а по третє, краще іншим голосом, як я, і не любий мене.

— Що-до мого голосу, відзиваю ся таким, який мені Бог дав, а що до моїх почувань, то за що я маю тебе любити?

— Менше о те. Знаю лише, що маю право убити й пожертви кожного, хто мене не любить.

— Отже як би я тебе любив, ти не убив би мене?

— Ах! — каже суп — як би ти мене любив, віддав би мені добровільно своє гніздо, а також добровільно дав би ся мені пожертви, щоб моя особа могла дещо заокруглити ся й потовстити.

— Так в кожнім раї я не уникнув би загибелі?

— Розумієть ся; однаже смерть з пожертвованя принесла б тобі більшу честь. Хвиля мовчанки.

— Що має бути то буде... — каже вкінці сокіл. Але скажи-ж мені, мій дорогенький, хто навчив тебе так міркувати?

Почувши се, суп підносить голову й каже з великою гордістю:

— Простаку, то хіба не знаєш, що я два роки був на едукації у вшехпольським зоологічним огороді!

— Так?... — каже сокіл. — Ра, то в таким раї моя надія лише в Бозі та в собі“.

На тім кінчать ся тота незвичайно влучна сатира на політику наших галицьких супів супротив Русинів, дарма що Сенкевич, мабуть через якесь непорозумінє, велить своєму супови кінчити розмову словами „byłem na edukacji w ogrodzie zoologicznym w Berlinie“. Але й супови в казці можна часом помилити ся.

КНИЖКИ ДЛЯ ОПІКУНІВ ХОРИХ

в яких записуєть коли хто захворів, на яку слабість, коли уздоровів і т. п. можуть дістати наші братства по ціні і дол. за книжку в редакції „Свободи“ 17-20

J. PIERCE ROBERTS, M. D.
Години урядові: 7-9 рано, 1-3 пополудня і 7-9 вечер.
25 E. Coal St., Shenandoah, Pa.

Дуже важне!

Дорогі Брати і Сестри: Повідомляю Вас, що у мене можете дістати всілякі молитвенники, рускі і польські в дуже хорешій оправі, пр. в словеній кисті, швейцарій і простій і всілякі церковні книги, а також і книжочки з ріжними повістками, піснями, коломийками, сонинками і пр. При більших замовленнях дає ся відповідний опуст, а я Вам ручую, що моїми книжками будете задоволені. Ось до свого!

Адрес: Joe. Charkass,
184 Hudson Str., New York, N. Y.

ТАНІ ШИФКАРТИ.

Шифкарта з Нью Йорку до Нранова лише 15 доларів.
Хто має за мало грошей а хотів би дістати ся до рідного краю, нехай залучить марку за 2 центи і пише до:
T. HRYSEY & CO.
24 Belmont Ave.,
Newark, N. J.
Тут можете залагодити таном справи військові, процесові і спадкові.

GERMAN SAVINGS & DEPOSIT BANK

Капітал і Надвишка \$700.000.00
Депозити 4.700.000.00

Пересилає також гроші до краю, продає шифкарти, виробляє контракти, залагоджує справи військові, а від вложених грошей платить 4 проценти.

Банк сей затверджений говернером штату.

Розмовитесь в нім по руски.

Corner 14th & Carson Sts., Pittsburg, Pa.

Dr. Teofil A. Starzynski ЛІНАР.

Лічить всілякі хвороби, жіночі, мужескі і діточі — совістно.

Виліченє, если можливе, гарантує.

Години урядові:

від 8 до 10 рано,

від 12 до 3 пополудни,

від 7 до 9 вечер.

95, 15th Str. S. S.

PITTSBURG, PA.

К. С. СІЗЛАК,

ФОТОГРАФ.

Сли хочете з малою фотографією зробити великий портрет, то припліть мені малу фотографію, а я Вам є неї зроблю таку велику як лиш хочете.

2737 PENN AVE.,

12th & CARSON STS. S. S.

PITTSBURG, PA.

710 BRADDOCK AVE.

BRADDOCK, PA.

Frank Posluszny

Готельник

Найліпші тутешні і імпортовані напипки.

Пиво довозить до дому, не треба носити на плечах.

Телефони:

Bell 39—J Hemlock

P. & A. 41 South

1109 Carson St.

PITTSBURG, PA.

Стефан Рябець

має у себе найліпші напипки, цигари і папіроси. Має таном добре заряджену гротерію.

СПРОБУЙТЕ!

Mahanoy Plane, Pa. 207

Перший Народний Банк

в Шенандорі, Па.

Капітал \$100.000.00

Надвишка 150.000.00

Нерозділені зиски 22.437.34

Депозити окола 1.000.000.00

Банк сей має найбільшу надвишку з всіх банків в Шенандорі.

Уряд Злучених Держав переходує в нім свої гроші.

Банк отворений від 9 рано до 3-ї пополудни.

Принимась вклади від долара по-чашки.

Хто хоче, аби єго гроші приносили процент, нехай їх вложити до

Першого Народного Банку

в Шенандорі, Па.

УКРАЇНСЬКЕ БЮРО КОЛЬОНІЗАЦІЙНЕ
633 POWELL ST., VANCOUVER, B. C.
Призначило десятку часть доходу на неродні цілі.
Ю. Сиротюк, менеджер. Мир. Сметисин, секр.
Який сєнс жити у поганім кліматі, коли можна жити у хоршій? Маєте на сїм сьвітї лиш кілька літ життя, чомуж не провести їх як найприємнійше? Пощо даремно бороти ся з природою? Ви єї не поборете! Краще старайтесь поселити ся у країні, де пізнаєте, що таки ше варто жити у сьвітї. Така країна є долина ріки Fraser у Бритійській-Колумбії.
ЦІНИ ЗЕМЛІ ДУЖЕ ПРИСТУПНІ.
На лотах у місті Vancouver можна також заробити порядні гроші.
UKRAINIAN COLONIZATION BUREAU
P. O. Box 482, Vancouver, B. C.

Перший Руский Банк
КАНЦЕЛЯРІЯ
Рільно-Ютаріяльна
ПЕТРА ШЕВЧИКА
— В —
NIAGARA FALLS, N. Y.
Висилна грошей на цілу кулю земску під гваранцією. Гроші вистають виплачені найдальше до 14 днів.
Спродана шифкарта на всі корабельні ліпї.
Залагодженє справ військових.
Вирабляю повновластї, контракти купки і продажки.
Продажа лотів, домів і фарм в Злучених Державах і Канаді на добрих у-свідках. Лоти від 150 до 2000 доларів.
Брати Русини! Не будьте ласові на дурнячки і дарунки ріжних проїд-сєвїтів агентів, що обіцяють вам гора долин а ви за тоє мусите керас до-рого заплатити. Удавайте ся в кожній справі до чоловіка чесного, що прова-дять свій інтерєс вже більше 12 літ.
Філії Канцелярії: Box 164 Yatesboro Pa.; Box 96 Connorsville, O.; 3827—4th Ave. Altoona, Pa.; 9 Rushton Place, Waterbury, Conn.
Всі листи адресуйте там:
PETER SZEWCZYK, 1223 E. FALLS ST.,
NIAGARA FALLS, N. Y.

КУРЦІ!... Якого сорта тютюну курити? Курітьсє...
В 8 старім краю? Курітьсє...
абстрійський, босарський, турецький чи російський тютюну?
Чи бажали-б Ви дістати сього тютюну також і тут в Злучених Державах? У нас дістаете лишень найлучній сорт тютюну і те такі сорти, що не пїкають в язык, від них не болять голова, не нищать ні грудий, ні желудка, так як се спричиняють деякі сорти тютюну продавані американськими фабрикантами.
Як можна бармо американськї тютюну бармоти \$2.00?
Ми задумали оголосити поміж Русинами в цілях Злучених Державах, що тепер єни мають масу курити знова свої улюблені сорти тютю-неві. Іменно подасмо до вільнодоної відомости, що European Tobacco Company відчинила свій офіс в Нью Йорку. Если замовите у нас на раз тютюну за \$6.00 (3 фунти) і надішлите в своїм листі, що буде-те поручити наш тютюну — наколи він Вам буде смакувати — сво-їм приятелям, то ми заслать будемо за 3 фунти лишень \$4.00. В та-кий спосіб Ви відправите тютюну Вашим знакомим бармоти \$4.00 дуже легко можете полишити собі тютюну за \$2.00, який випадє Вам зовсім дармо. З тютюном дістаете також вказівки: наші цир-кулар премійний, в якого довідает ся, яким чином, зовсім без компів зможете дістати наш 14 жар. золотий годинник в ланцущом бар-моти 25 дол. Послайте 25 цент. з герла марками, а решту \$3.75 за-платите С. O. D. на експресовім офісі. Наколи тютюну не в довідобі, те гроші вертає ся.
EUROPEAN TOBACCO COMPANY,
33 Leonard Street, Dept. 51. New York, N. Y.

Потреба 100 майнерів.
Жонаті мають першенство.
Платя 55 до 65 центів від кари.
Добрий майнер повинен наладовати 6 до 8 кар денно.
Знанє англійської мови не конче потрібне.
Виплата раз на місяць.
Рент \$2.00 за одну неумебльовану комнату.
Борд для самотних від 12 до 18 доларів на місяць.
Доми для родин будуть заосмотрені в воду і електричне освітленє.
Компанійний стор продає всякі потрібні до життя річи.
Майни нові, доперва починають робити.
Немаючим грошей на дорогу, компанія готова прислати тикет, якого ціну мусять звернути в про-тягу двох або трох місяців.
Голоситись на адресу:
Dr. N. I. ARDAN, Keokee, Lee Co. Va.

8 ДЕННИЙ ГОДИННИК.
НЕМНОГІ З ВАС МАЮТЬ ТАНИЙ ГОДИННИК ЯН СЕЙ.
Нр. 16, зі ставним верхом, осередком, о 11 камінях, в яким можє бачити, на-кручуваній і регулюваній а горп, а пре-гарний циферблатом і склявками. Годин-ник сей їде цілий тиждень без напру-чєваня. Сей годинник є знаменитий під кожним оглядом і гварантований на 15 літ. Всюди по склепах продають єго за \$14.50. Ми хочем, аби ви заїпанались бланше з нами. Хочемо, аби ви поручи-ли наш товар вашим приятелям, если ви з него задоволені. Замовте сей \$14.50 годинник сейчас, а ми пішлемо вам також 2 дол. позволочуваний ланцущок даром. За сей годинник і ланцущок ф. \$5.90.
Все що потребуєть зробити, се напи-сати наше ім'я і офіс докладно, сказати о годинник No. 32, писати нам 16 цен-тів в марках почтових в листі а ми пішлемо вам годинник і ланцущок до вашого найближшого експресового офісу, де можете оглянути річ перед за-платою. Если думаєте, що годинник і ланцущок писані вам варта \$16.50, тоді заплатити експрес-о \$5.75. Памятайте, що ви не тратите нічо-вому агентові решту сєє \$5.75, до бо ми звертаємо гроші кождому хто задоволений.
Адрес:
GREAT EASTERN WATCH COMPANY Dept. 51
190 West Broadway, New York, N. Y.

В суді.

— Що вас, обжалований,
спонукало до крадіжки?...

— Честюлюбивість, пане
судю!

— !?

— Та я хотів щоб і мое
ім'я стояло раз в газетах...

THE FIRST NATIONAL BANK

OF MINERSVILLE, PA.
Капітал \$50.000.00. Надвишка
і нерозділені зиски \$93.000.00

Заснований 1864 року.
Найстарший Народний Банк
в Скулл Кавіті.

Проводить загальний банківський
бізнес. Видає міжнародні моні
ордери, драфти і пересилає гроші
до всіх частин світа Позичає
гроші на реальності. Депозити
сего банку подвоїлись протягом
останніх 5 літ і вносять тепер
около \$500.000.00.

Гроші пересилає через фірму
Knauth Nachod & Kuhne, New
York, N. Y.

—45

MERCHANTS NATIONAL BANK

Шенандоа, Па.
Капітал 100.000.00 дол.
Надвиська 120.000.00 дол.
Депозити вище пів мільона
доларів.

Се е NATIONAL BANK чар-
терований Урядом Злучених
Держав і під безпосередню кон-
тролю тогож уряду.

Се е єдинокий Банк в Шенан-
доа, Па. що має свій власний
будинок, в якому міститься пошта.
Вкладайте гроші до того Бан-
ку а дистанте від них процен-
т. Банк сей виплачує що року
тисячі доларів проценту своїм
костумерам, котрі мають в ній
свої гроші.

Там розмовляє ся по руски.
Merchants National Bank
на розі улиць Мейн і Лойд,
Shenandoah Pa.

Dr. J. SZLUPAS,

1419 N. Main Ave.,

Scranton, Pa.

Можна его бачити в офісі:
від 8 ої до 10-ої год. рано.

від 2 ої до 4-ої попол.,

від 7-ої до 10-ої вечер.

Old P'hone 1269—B

HOWARD ALBERT,

Аптінар.

Продає всілякі ліки по найни-
зших цінах. Ліки Севери.

ЛАНСФОРД, ПА.

Harry E. Paul.

Робить камінні нагробники, хре-
сти, пам'ятники.

Ріг Пайн і Марнет улиць,

ПОРТ НАРБОН, ПА.

ДОКТОР ШТАЙН.

Урядуеть від 8 до 10 рано, 1 до 3 по обіді,

7 до 9 вечер.

18 E. Oak St., Шенандоа, Па.

ДОКТОР ГРУЛЕР.

Застати его можна в офісі від 8 до 9 рано,

1 до 3 по полудні, 7 до 9 вечер.

30 E. Lloyd St., Шенандоа, Па.

SOCIALISM is the coming issue in politics.

You may be for it or against it, but in either case

you need to understand it, and so you need to read

The International Socialist Review

Ask your newsdealer for it or send 30 cents for a

three month's subscription and a copy of Social-

ism and Farmers. No free copies.

CHARLES H. KERR & COMPANY, Publishers,

66 FIFTH AVENUE, CHICAGO

Вироб. брані, маші, шукі, відомі, 360 ПОЛСЬКЕ.

ЦЕНЕК і пробів всьляких дарю.

МОЖЕ ПЕЧАТИ ДО НАЗ ПО РУСКИ, СЛОВЕНСКИ

R. H. MORGAN, 13 N. Main St., Shenandoah, Pa.

1888 ROCHESTER, N.Y.

1888 ROCHESTER, N.Y.

1888 ROCHESTER, N.Y.

1888 ROCHESTER, N.Y.

1888 ROCHESTER, N.Y.

1888 ROCHESTER, N.Y.

1888 ROCHESTER, N.Y.

1888 ROCHESTER, N.Y.

1888 ROCHESTER, N.Y.

1888 ROCHESTER, N.Y.

1888 ROCHESTER, N.Y.

ЧИТАЙТЕ!

Спис книжок, які продаємо:

* Америка.....15 ц.	Народний рух австро-угор-
* Ангел та пустельник і т. і. 15 ц.	ских Русинів.....15 ц.
* Біблія Велика.....2 дол.	Новий Завіт.....4 дол.
* Борба клас і чому робітники	Образки і загадки.....10 ц.
організують ся.....15 ц.	Оповідання.....15 ц.
* В Старім і Новім краю.....25 ц.	Оповід. про заздрих богів 10 ц.
* Гріхи мільонерів і т. п. С. 7 15 ц.	Пестрі звуки.....75 ц.
* Дещо з історії православної	Про відступників від рос. пра-
місії в Америці.....10 ц.	вославля.....10 ц.
* Дещо про звирята.....30 ц.	* Про нутро землі.....25 ц.
* Дві левади і т. п. С. 5.....15 ц.	Підземні скарби.....25 ц.
* Дорога любови, то Божа	Покуса.....10 ц.
дорога С. 6.....15 ц.	Псалтир.....1 дол.
* Драгоманів.....15 ц.	Розмова Поляка, з Русиним 10 ц.
* Емігрант.....15 ц.	Руско-англійський словар. 20 ц.
* Журавлі.....10 ц.	* Релігійні віровання старин-
* Житє Ісуса Христа.....1,50 дол.	них народів.....20 ц.
* Житє, зарібки, організації	Смерть.....10 ц.
і т. п. в Спол. Державах.. 15 ц.	* Стародавні казки та опові-
* За красою.....1 дол.	даня.....15 ц.
* Земельне питанє.....15 ц.	* Степові люде.....15 ц.
* Зуб за зуб.....10 ц.	* Страйк.....20 ц.
* Казки про Жидів.....15 ц.	* Стріляй на смерть, робіт-
* Історія Руси з образками.. 10 ц.	нича драма.....15 ц.
* Капітал і праця.....15 ц.	Унія в Америці.....20 ц.
* Книжка Рахункова.....50 ц.	* Хто з чого жиє.....15 ц.
* Марія.....10 ц.	* Як то є люди на землі з
* Мьогострадалийний народ.	20 образками.....50 ц.
огляд історії українського	* Як мужик ходив до царя
народу.....20 ц.	правди шукати.....15 ц.
* Навернений Грішник.....20 ц.	* Через кордон.....15 ц.

Адрес треба всегда виписати англійськими буква-
ми і то дуже виразно.

Swoboda, 184 Hudson St., New York

Хочете

Поради, Інформації, Роботи?

Усе те дистанте безплатно

в Бюрі Славянського Іміграційного Тов.

Голоситесь лично на адресу:

SLAVONIC IMMIGRANT SOCIETY.

35 Broadway, 5th floor, New York City.

Всякого Рода Справи

можете залагодити тільки через одну

Руско-Народну Канцелярію

в Виніпегу.

Пишіть або удавайте ся лично на адресу:

RUSKA KANCELARIJA

Room 4, 666½ Main St., Winnipeg, Man., Canada.

Телефон 7284.

Оден з найбільших броварів в Америці.

ВАРИТЬ ПИВО НА КРАЄВИЙ СПО-
СІВ, БЕЗ ВСЯКИХ ПРИМІШОК.

Хто лиш раз по-Голова від него
коштує сего пива, ніколи не болить
го иншого вже не боєсть здорове і
буде пити. поживне.

НЕ ТРЕБА ЕГО ЗРЕШТОЮ ХВА-
ЛИТИ, ВО ДОВРЕ САМО ЗА
СЕБЕ ГОВОРІТЬ.

E. ROBINSON'S SONS,

LAGER BEER BREWERY,

435 to 455 N. 7-th Str.

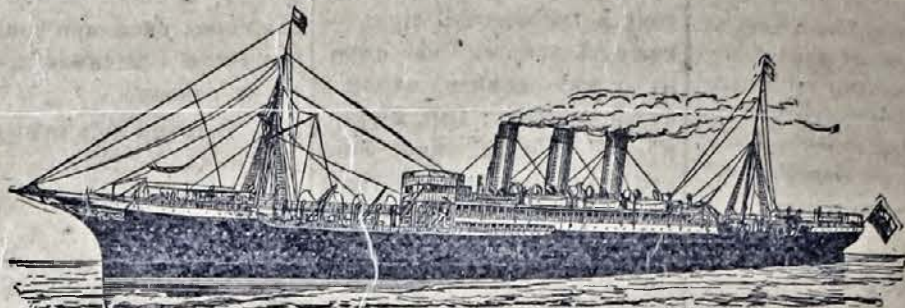
SCRANTON, PA.

Telephone calls: GENERAL OFFICE 2333.
NIGHT CALL 4854.

БАНК

РУСКИХ ЕМІГРАНТІВ

Зайнкорпорований в Стейті Юю Йорк. Капітал 10.000.00 дол.

181 E. 3-d St., New York, N. Y.

Банк сей залагоджує слідуочі справи:

- 1) Пересилає гроші до всіх країв і держав світа по цінах можливо найтанших і як найкорше.
- 2) Продає шифкарти на різні лінії корабельні до старого краю як також з краю до Америки по тих самих цінах, що і самі компанії по своїх головних офісах в Нью Йорку.
- 3) Виробляє повиовласти, контракти купна і продажі заосмотрені підписом конзуля; перепроваджує процеси спадкові, інтабуляції, екстабуляції, колектує гроші і взагалі перепроваджує всякі инші справи зі судами і старокраєвими властями при помочи звисних старо-краєвих нотарів і адвокатів.
- 4) Полягоджує справи війскові, як: увільнене від асентирунку, військової кон-тролі, увільнене від вправ і т. п.
- 5) Вирабляє нашіпорти для ситизенів виїздяючих до краю.
- 6) Дає поради в процесях против компаній в разі каліцтва, смерти, невишланих кейдів і в других правних американських справах.
- 7) Мінєє гроші — старокраєві на американські і американські на краєві після біжу-чого курсу.

Крім сего Банк Руских Емігрантів готов служити порадою і інформаціями також в других справах, особливо тим, котрі приїзжають до Нью Йорку а не суть ознакомлені з містом. Банк Руских Емігрантів вкладає гроші на процент до американських і краєвих банків.

Десата часть з чистого доходу Банку Руских Емігрантів при-значена на Русский Народний Еміграційний Дім в Америці.

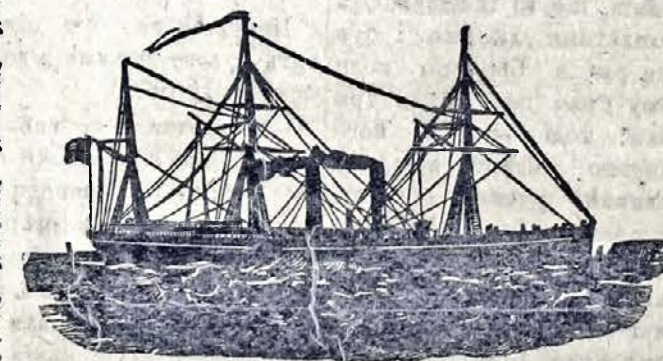
З поважанем

Дирекція: Я. Арван. гол. С. Ядловский. кас. А. Садка. секр.

Адрес: Ruth. Immigrant Exchange

181 E. 3 St., New York, N. Y.

Перший Руско-Словенсько-Польський БАНКИР і НОТАР ПУБЛИЧНИЙ

затверджений через
Губернатора стейту
виконує різні спра-
ви з помочию ста-
роруского нотаря і
адвоката.

- 1) ВИРОВАЛЯЮ ПОВНОВАСТИ, контракти купна і продажі, пере-проваджую процеси спадкові, інтабуляції і екстабуляції.
- 2) СПРАВИ ВІЙСКОВІ як також увільнені від асентерунку, військо-вої контролі і увільнене від вправ.
- 3) ПРОДАЮ ШИФКАРТИ на різні лінії корабельні до старого краю як рівнож з краю до Америки по цінах таких самих як продають го-ловні компанії.
- 4) МІНІАЮ ГРОШІ старокраєві на американські а американські на краєві як рівнож пересилаю гроші до всіх країв і держав світа, по цінах найтанших і все належито виконуєсь і як найкорше.
- 5) ПРОВАДЖУ робітничє бюро в котрім може як найбільше число робітників знайти роботу — так мушчини як жінки.

Не забудьте на адрес:

Gabriel Dziadik,

130 Main St., Derby, Conn.